

MICHELIN

SYCYLIA

Tytuł: Sycylia. Michelin

Teksty: Sycylia. Zielony Przewodnik

Redaktor prowadzący: Paweł Sondej

Redakcja: Mariusz Miodek

Korekta: Urszula Czerwińska

Projekt graficzny: Dawid Kwoka

Skład i redakcja techniczna: Sabina Binek

Projekt okładki: Jan Paluch

Zdjęcie na okładce: © Andrei Molchan / Shutterstock.com

Wszelkie prawa zastrzeżone. Nieautoryzowane rozpowszechnianie całości lub fragmentu niniejszej publikacji w jakiegokolwiek postaci jest zabronione. Wykonywanie kopii metodą kserograficzną, fotograficzną, a także kopiowanie książki na nośniku filmowym, magnetycznym lub innym powoduje naruszenie praw autorskich niniejszej publikacji.

Wszystkie znaki występujące w tekście są zastrzeżonymi znakami firmowymi bądź towarowymi ich właścicieli.

Autor oraz wydawnictwo Helion dołożyli wszelkich starań, by zawarte w tej książce informacje były kompletne i rzetelne. Nie biorą jednak żadnej odpowiedzialności ani za ich wykorzystanie, ani za związane z tym ewentualne naruszenie praw patentowych lub autorskich. Autor oraz wydawnictwo Helion nie ponoszą również żadnej odpowiedzialności za ewentualne szkody wynikłe z wykorzystania informacji zawartych w książce.

Wydawnictwo Helion

ul. Kościuszki 1c, 44-100 Gliwice

tel.: 32 230 98 63

e-mail: redakcja@bezdroza.pl

Księgarnia internetowa: <http://bezdroza.pl>

Drogi Czytelniku!

Jeżeli chcesz ocenić tę książkę, zajrzyj pod adres:

<http://bezdroza.pl/user/opinie/?besym1>

Możesz tam wpisać swoje uwagi, spostrzeżenia, recenzję.

Wydanie I

ISBN: 978-83-283-5444-9

Copyright © Le Guide Vert Michelin – Michelin & cie

MICHELIN TRAVELPARTNER, 27 cours de l'île Seguin - 92100 Boulogne-Billancourt

Copyright © for the Polish Edition by Helion, 2019

- **Kup książkę**
- **Poleć książkę**
- **Oceń książkę**
- **Księgarnia internetowa**
- **Lubię to!**
- **Nasza społeczność**

SPIS TREŚCI

Nasze podpowiedzi	6
-------------------	---

INFORMACJE PRAKTYCZNE 9

Przed wyjazdem	10
Transport	12
Na miejscu	13
Informator A–Z	15
Noclegi	23
Restauracje i kawiarnie	24
Kalendarz świąt i wydarzeń kulturalnych	24

ZAPROSZENIE DO PODRÓŻY 27

Oto Sycylia	28
Tak powstawała Sycylia	31
Kalendarium historyczne	32
Spółeczeństwo	33
Kultura i sztuka	35
Kuchnia sycylijska	40

ZWIEDZANIE SYCYLII 43

Taormina	44
Katania	52
Syrakuzy	57
Noto	67
Modika	71
Ragusa	75
Caltagirone	79
Villa Romana del Casale	84
Enna	86
Agrigento	90
Selinunt	99
Marsala	103
Wyspa Motja	105
Wyspy Egadzkie	107
Trapani	111
Erice	115
Segesta	120
Monreale	121
Palermo	124
Cefalù	136
Wyspy Liparyjskie	140

SŁOWNICZEK 147

INDEKS 150

SPIS PLANÓW I MAP

Taormina	44–45
Syrakuzy	58–59
Agrigento	
– Dolina Świątyń	92

Agrigento	96
Selinunt	101
Erice	117
Palermo	126–127

Kup książkę

Poleć książkę

NASZE PODPOWIEDZI

Przechadzka po teatrze greckim w Taorminie, gdzie z wykutych w skale stopni widowni można podziwiać równocześnie Etnę, czasami ośnieżoną, i morze! *Zob. s. 46.*

Dreszcz emocji podczas wędrówki po przypominającym księżycowy krajobraz zboczu Etny – największego w Europie i do tego czynnego wulkanu. *Zob. s. 55.*

W gorący dzień chwila orzeźwiającej kąpeli w zimnej nawet latem rzece, która przez wieki wyrzeźbiła w lawie malowniczy wąwóz Alcantara. *Zob. s. 49.*

Spacer po Katanii, gdzie wzniesione z lawy budynki sprawiają, że miasto wygląda, jakby przywdziało czarny, żałobny płaszcz. *Zob. s. 52.*

Sprawdzenie niezwykłej akustyki w znajdującej się w Parku Archeologicznym Neapolis jaskini, której nazwę – Ucho Dionizjusza – wymyślił ponoć Caravaggio. *Zob. s. 64.*

Podziwianie barokowych pałaców i kościołów, przybierających miodową barwę w promieniach zachodzącego słońca w mieście Noto, wzniesionym od nowa po trzęsieniu ziemi. *Zob. s. 67.*

Rozkosz dla podniebienia w cukierni w Modice, filiżanka czekolady, produkowanej w tym mieście metodami stosowanymi przed wiekami przez Azteków. *Zob. s. 72.*

Wędrówka płataniną wąskich uliczek w dolnej części „barokowego klejnotu”, jak nazywane jest miasto Ragusa. *Zob. s. 75.*

Obserwowanie rzeki ognia, tworzonej przez lampiony, spływającej 24 i 25 lipca ze 142 cudownie inkrustowanych schodów Świętej Maryi Górskiej w Caltagirone. *Zob. s. 81.*

Widok kobiet w starożytnej wersji bikini na jednej ze wspaniałych mozaik, uznawanych za jeden z cudów świata antycznego, w rzymskiej willi del Casale. *Zob. s. 84.*

Poczucie, jakby zamiast na włoską wyspę trafiło się do Grecji: imponujące ruiny świątyń w Agrigento, gdzie oddawano cześć Zeusowi, Herze, Hefajstosowi i innym postaciom z greckiego panteonu. *Zob. s. 91.*

Teatr grecki w Taorminie

© inguskult@gmail.com / Depositphotos.com

Kup książkę

Poleć książkę

Spacer po średniowiecznej osadzie w chmurach, jak nazywana jest Erice, zachowana w całości do naszych czasów; wielu uważa ją za najbardziej urokliwy, a nawet najpiękniejszy zakątek Sycylii. Zob. s. 115.

Wyprawa do samotnej świątyni ze złotego wapienia, o 36 kolumnach, wśród łagodnych wzgórz o barwach ochry i czerwieni – ta budowla w Segeście kryje mnóstwo tajemnic. Zob. s. 120.

Podziwianie olśniewającej Cappella Palatina w Pałacu Królewskim w Palermo z mozaikami wykonanymi z listków złota, przedstawiającymi sceny ze Starego i Nowego Testamentu. Zob. s. 133.

Wizyta w Katakumbach Kapucynów w Palermo, gdzie zgromadzono ok. 8 tysięcy z mumifikowanych ciał zakonników, bogatych mieszkańców i dwuletniej Rosalii, która od blisko 100 lat wygląda, jakby zasnęła. Zob. s. 133.

Chwile relaksu na wspaniale położonej plaży w Cefalu, u stóp Skały (La Rocca), z której roztacza się piękna panorama; w miasteczku warto wieczorem przysiąc na schodach katedry przy gwałnym placu. Zob. s. 136.

Rejs na Stromboli, gdzie co 10–20 minut wulkan wyrzuca w niebo lawę albo na Vulcano, gdzie można zażyć zdrowotnej kąpieli w siarkowych błotach. Zob. s. 141.

Spróbowanie miejscowych specjałów: *arancini*, czyli rumianych „pomarańczyk” z mięsem, ryżem i dodatkami, *cannoli*, czyli rurek z serem *ricotta*, mrożonej granity i *frutti di martorana* – marcepanowych słodczy. Zob. s. 41.

Udział w kolorowym widowisku: spektaklu teatru marionetek, przedstawiającym rycerzy, królów, księżniczki i smoki, pełnym intryg i pojedynków. Zob. s. 37.

Uliczka w Erice

TAORMINA

Jeżeli chcemy użyć w odniesieniu do któregoś z miasteczek na wyspie popularnego określenia, że jest „perłą” Sycylii, to z całą pewnością miano to należy się Taorminie. Zachwyca tu wszystko oprócz tłumu turystów i cen. Sławna na całym świecie, jest wymarzoną celem wakacyjnym, m.in. ze względu na wyjątkowe położenie: na szczycie wzgórza o wysokości 250 m n.p.m., zwrócona w stronę kryształowo czystego morza, którego brzeg ozdabia przesmyk zakończony wysepką-rezerwatem Isola Bella, chlubi się antycznym teatrem greckim z widokiem na Etnę.

Mapa okładowa C2. Plan miasta poniżej.

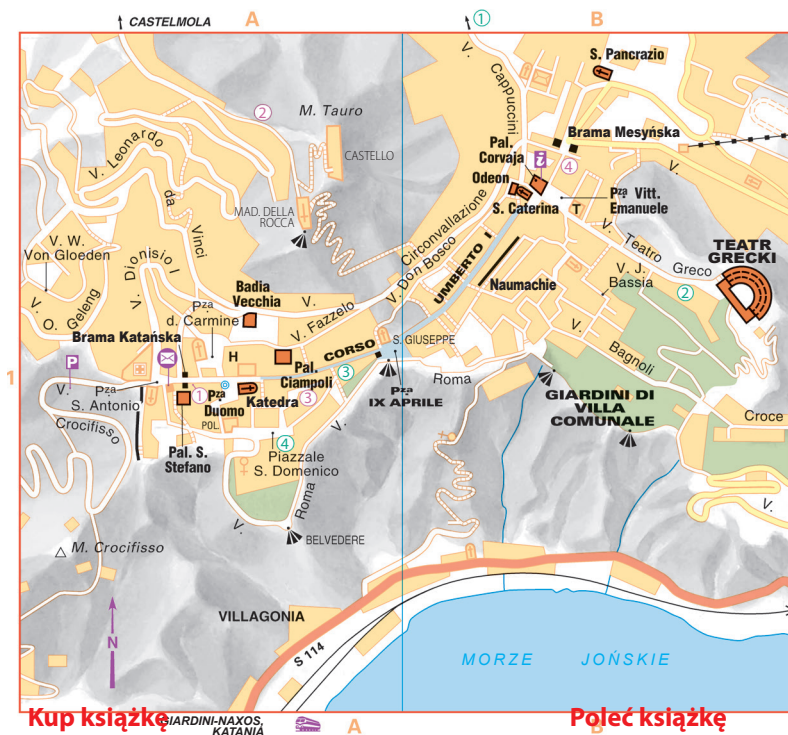
Usytuowanie

Taormina znajduje się na północno-wschodnim wybrzeżu Sycylii. Nie warto szukać miejsca do parkowania blisko historycznego centrum. Najlepiej zostawić samochód na jednym z dużych parkingów (dobrze oznaczonych) wzdłuż drogi dojazdowej do miasta. Centrum można zwiedzać tylko pieszo i aby cieszyć się wspaniałą panoramą, trzeba wspiąć się po podejściach i schodach. Z tego powodu lepiej

jest zwiedzać miasto w chłodniejszych porach dnia.

Tło

Od legendy do historii – Legenda mówi, że greccy marynarze, którzy płynęli wzdłuż wschodniego wybrzeża Sycylii, zapomnieli o złożeniu ofiary Posejdonowi. Rozzłoszczony bóg morza nakazał wiatrowi wiać tak gwałtownie, aby powstał sztorm. Jedyny uratowany, **Teokles**, został wyrzucony na plażę na cyplu Schiso. Zafascynowany pięknem tego miejsca wrócił do Grecji, aby

Kup książkę

GIARDINI-NAXOS, KATANIA

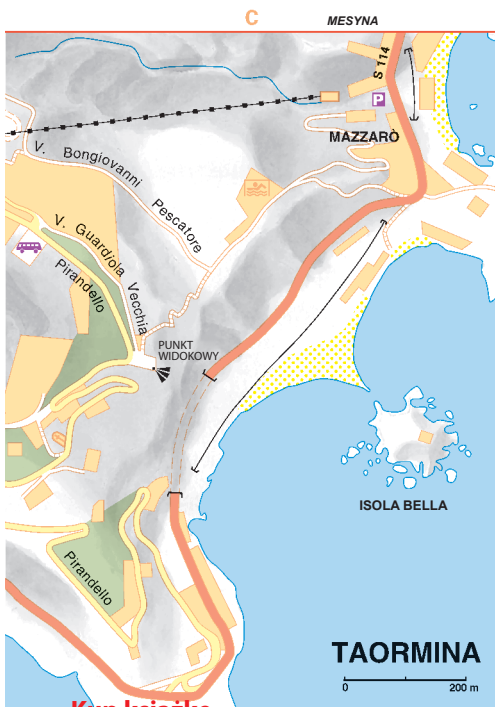
Poleć książkę

przekonać swoich współobywateli do przybycia na Sycylię i założenia kolonii. Grecy osadnicy zamieszkali w **Nasso**, obecnym **Naxos**.

W tej legendzie jest ziarno prawdy. Rzeczywiście, w VIII w. p.n.e. założono tutaj kolonię grecką. Osadnicy żyli w pokoju aż do 403 r. p.n.e., kiedy **Dionizjusz**, tyran Syrakuz, zdecydował się rozciągnąć swą władzę na tę część wyspy. Zmuszeni do wyjazdu osadnicy otrzymali pozwolenie na osiedlenie się na przylądku góry Tauro (200 m n.p.m.), zajętym niegdyś przez Sykulów, gdzie założyli Tauromenion, obecną Taorminę. Początkowo związana z Rzymem, potem podbita przez Oktawiana, była stolicą bizantyjskiej Sycylii aż do upadku Cesarstwa Rzymskiego. Po przybyciu Arabów została zniszczona i w krótkim czasie odbudowana. W 1079 r. znalazła się pod panowaniem Rogera de Hauteville, dzięki któremu zaznała długiego okresu dobrobytu. Przez kolejne wieki przeszła pod dominację hiszpańską, potem francuską

i burbońską, po czym nastąpiło zjednoczenie Włoch.

Kurort turystyczny – Wystawiona na intensywne słońce Taormina ma ponoć dar ożywiania ukrytych namiętności, ma w sobie żar i emanuje zmysłową atmosferą. Panuje powszechne przekonanie, że to Niemcy rozsławili Taorminę jako kurort turystyczny. W XVIII w. niemieckich pisarzy inspirowała czarująca atmosfera miasteczka, niemieccy malarze przenosili na płótno okoliczne pejzaże, niemieccy podróżnicy wspominali o Taorminie w pamiętnikach, a poeci tego kraju komponowali o niej wiersze. Poczynając od starożytnych Greków, Taorminę od zawsze odwiedzały **słynne osobistości** (m.in. aktorka Marlena Dietrich, malarze Klimt i Dali, pisarze Johann Wolfgang Goethe, Aleksander Dumas, Oscar Wilde, Truman Capote, Andre Gide). Młodzi arystokraci, którzy w XVIII i XIX w. odbywali tzw. Grand Tour (Wielką Wyprawę) po Europie uznali ją za miejsce, które trzeba koniecznie zobaczyć podczas podróży

Kup książkę

NOCLEGI

- Andromaco Palace Hotel..... ①
- Belmond Grand Hotel Timeo..... ②
- Hotel Del Corso..... ③
- San Domenico Palace..... ④

RESTAURACJE

- Al Duomo..... ①
- Al Saraceno..... ②
- Ristorante Pizzeria La Piazzetta..... ③
- Ristorante-Pizzeria Porta Messina..... ④

Poleć książkę

po Sycylii. W XIX w. rozpoczęła się tu tzw. **turystyka elitarna**. Umożliwiło ją utworzenie w 1870 r. połączenia kolejowego z Mesyną, Katanią i Syrakuzami, a cztery lata później otwarcie słynnego luksusowego Gran Hotel Timeo. Na początku XX w. powstały kolejne eleganckie hotele: San Domenico, Metropole, Castello a Mare, Naumachie i Vittoria, gotowe na przyjęcie arystokratów, magnatów i artystów. Francuski pisarz Guy de Maupassant napisał: „Jeśli ktoś, kto będzie mógł spędzić tylko jeden dzień na Sycylii, spytałby cię, co trzeba zobaczyć, odpowiedz bez zastanowienia: Taorminę!”

Spacer

Teatr grecki ★★ ★ (B1)

Tel.: 0942 23 220 – od 9.00 do 2 godz.
przed zachodem słońca – 10 EUR, ulg.
5 EUR.

Zbudowany w okresie hellenistycznym teatr został przekształcony i powiększony w epoce rzymskiej. Budowla, którą możemy podziwiać dzisiaj, jest datowana na II w. Jej konstrukcja odzwierciedla ukształtowanie terenu, a niektóre stopnie *cavei* (widowni) zostały wycięte bezpośrednio w skale. Grecka budowla składała się ze zredukowanej orkiestry (przestrzeni między sceną a widownią) dla muzyków, chórzystów i tancerzy. Rzymianie zlikwidowali pierwsze rzędy stopni,

aby przekształcić je w okrągłą arenę, dostosowaną do organizowania igrzysk, i dodali korytarz wejściowy dla gladiatorów i dzikich zwierząt.

Czerwień cegły, biel marmurowych kolumn, wciąż zdobiących scenę, i lazur nieba są barwami dominującymi w tej oazie spokoju. Ze szczytu *cavei* możemy podziwiać **panoramę** ★★ ★ Etny, często zwieńczonej śnieżną koroną, której łagodne zbocza łączą się z morzem. Magia tego widoku roztacza się wzdłuż całej *cavei*, aż do jej lewego krańca, skąd obejmiemy wzrokiem całą Taorminę. Teatr ma doskonałą akustykę. Nic dziwnego, że odbyło się tu m.in. rozdanie „włoskich Oscarów”, nagród *David di Donatello*, jednego z najważniejszych wydarzeń tamtejszej kinematografii. Dzisiaj odbywają się tutaj *Taormina Arte*, międzynarodowe letnie spotkania filmowe, teatralne, baletowe i muzyczne.

Corso Umberto I ★ (B1)

Wspaniale jest pospacerować po tej uliczce, biegnącej łagodnym zboczem, otoczonej restauracjami, kawiarniami i eleganckimi butikami. Zamknięta w dole **bramą Mesyńską**, a w górze **bramą Katańską**, otwiera się (zwłaszcza w pierwszej części, po lewej stronie) na labirynt uliczek, które oferują nieoczekiwane wyjścia i małe cukiernie pełne zapachu marcepanu i ciasta

© Onefive / Dreamstime.com

Kup książkę

Poleć książkę

migdałowego. Tuż za bramą Mesyńską odkryjemy **kościół San Pancrazio**, pod wezwaniem pierwszego biskupa Taorminy, wzniesiony w XVII w. na pozostałościach świątyni Zeusa Serapisa (której fragment widać w lewej ścianie kościoła). Jego wdzięczny portal flankowany dwiema niszami z posągami świętych jest wykonany z taormińskiego kamienia.

Na Corso Umberto I otwierają się trzy piękne place: Piazza Vittorio Emanuele, Piazza IX Aprile i Piazza Duomo.

Piazza Vittorio Emanuele (B1)

Plac zajmuje miejsce dawnego forum. Za **kościółem Santa Caterina**, z barokowym portalem z różowawego marmuru i kamienia z Taorminy, można zobaczyć pozostałości **odeonu**, niewielkiego krytego teatru z czerwonej cegły, pochodzącego z epoki rzymskiej (I w.).

Palazzo Corvaja (B1)

Pierwsze kamienie jego konstrukcji, a także wieża wznosząca się w korpusie środkowym (dziedziniec wewnętrzny), są datowane na okres arabski. Boczne lewe skrzydło i schody, które prowadzą na reprezentacyjne piętro, zostały dodane w XIII w., a skrzydło prawe w XV w. Zwieńczenie wieży jest w stylu arabskim. Biforia salonu (XIII w.), a także portal wejściowy pałacu są utrzymane w stylu gotyku katalońskiego (schody poprzedzające portal zdobi bardzo zniszczona płaskorzeźba ze scenami z Księgi Rodzaju). Sala Parlamentu (skrzydło prawe) powstała w okresie normanńskim. Nazwano ją tak, ponieważ to tutaj w XV w. zbierał się sycylijski parlament.

Na pierwszym piętrze pałacu mieści się **Sycylijskie Muzeum Sztuk i Tradycji Ludowych** (tel.: 0942 61 02 74 – codz. z wyj. pn. 9.00–20.00 – wstęp bezpł.), gdzie można obejrzeć wózki, mario-netki, stroje, hafty, szopki i kolekcję wotów.

Naumachie (B1)

Znajdują się w małej bocznej uliczce, na lewej stronie. Nazwa Naumachie

odwołuje się do inscenizacji bitew morskich, tak cenionych przez Rzymian. Ślepe arkady z czerwonej cegły z epoki rzymskiej służyły prawdopodobnie do podtrzymywania wielkiej cysterny, która stanowiła część prostokątnego budynku, być może gimnazjonu.

Piazza IX Aprile ★ (A–B1)

Niezwykle ożywiony plac z licznymi kawiarniami z małymi stolikami pod gołym niebem, jest głównym miejscem spotkań mieszkańców miasta. Rozciąga się z niego piękny **widok** ★ ★ na zatokę i Etnę. Trzy pozostałe boki placu zamykają kościoły San Giuseppe (XVII w.) i Sant'Agostino z surową fasadą (dzisiaj biblioteka) oraz wieża zegarowa, której łuk prowadzi na XV-wieczne Stare Miasto. Wieża jest datowana na XVII w., epokę, w której zainstalowano zegar, ale wydaje się, że jej fundamenty pochodzą z VI w., kiedy stanowiła część pasa murów obronnych.

Piazza Duomo (A1)

Na pięknej barokowej **fontannie** z taormińskiego kamienia, która zdobi ten uroczy plac, zobaczymy symbol miasta: pół kobietę, pół byka (miejscowi nazywają ją *centauressa*). Ta baśniowa postać zamiast czterech nóg posiada dwa ramiona, które trzymają glob ziemski i berło, symbol władzy. Od strony wschodniej znajduje się największy z basenów o okrągłej podstawie, służący niegdyś jako wodotrysk.

Katedra (A1)

Katedra pod wezwaniem **św. Mikołaja z Bari** została zbudowana w XIII w. Jej prosta fasada jest ozdobiona renesansowym portalem zwieńczonym rozetą i gotyckimi okienkami po obu stronach. Krenelażowe zwieńczenie spowodowało, że nazwano ją katedrą-twierdzą. W murze północnym znajduje się piękny portal o łuku przełamanym, podkreślony pędem winorośli. Na poziomie transeptu otwiera się jeszcze jedna piękna rozeta.

Wnętrze – Gotycka budowla na planie krzyża łacińskiego ma nawę główną

SEGESTA

Z antycznego miasta Elymów, wroga pobliskiego Selinuntu, pozostała tylko dorycka świątynia o czystych i harmonijnych liniach, w której odbywają się spektakle muzyczne i przedstawienia teatralne. Jest to jedna z najdoskonalszych pamiątek, jakie pozostawiła po sobie starożytność.

Mapa okładowa A2.

Usytuowanie

Na wschód od Erice.

Park archeologiczny, położony we wspinałym **miejsu** ★ ★, wśród łagodnych wzgórz, jest zdominowany przez dorycką świątynię, wznoszącą się majestatycznie na wzgórzu otoczonym głęboką doliną, której ramy wyznacza góra Bernardo i góra Barbaro, gdzie znajduje się teatr.

Tło

Segesta – obok Erice – była jedną z najważniejszych siedzib rdzennej ludności Sycylii. Stale rywalizowała również z pobliskim Selinuntem. Konflikt o granice między miastami rozpoczął się już w VI w. p.n.e., a zakończył w 409 r. p.n.e. wraz ze zniszczeniem Selinuntu przez Kartagińczyków. Kres świetności Segesty nadszedł w 307 r. p.n.e., kiedy została napadnięta i zrujnowana przez

Agatoklesa, tyrana Syrakuz. Co prawda później miasto podźwignęli z gruzów Rzymianie, ale zniszczone następnie przez Wandalów i Arabów zniknęło zupełnie w średniowieczu.

Zwiedzanie

Tel.: 0924 95 23 56 – świątynia latem 9.00–19.30, X do 18.00, XI–II do 17.00, III – do 18.30 – 6 EUR – do teatru znajdującego się 2 km wyżej dowozi turystów autobus (1,50 EUR) – bar i restauracja.

Świątynia (Tempio) ★ ★ ★

Wzniesiona w 430 r. p.n.e. świątynia jest elegancką budowlą dorycką o harmonijnych proporcjach. Ma 36 gładkich kolumn, wykutych ze wspinałego, złotawego wapienia. Nie znaleziono żadnego elementu pozwalającego zidentyfikować boga, któremu miała być poświęcona.

Droga do teatru (około 2 km, jeździ wtedy komunikacja wadiowa) oferuje cudowny **widok** ★ ★ na świątynię. Przed teatrem (po prawej stronie) można odkryć relikty pustelni San Leone, budowli z jedną absydą, która została wzniesiona na wcześniejszej konstrukcji trójabsydowej. Za pustelnią znajdują się pozostałości normańskiego zamku.

Teatr ★

Zbudowany w III w. p.n.e., za czasów rzymskiej okupacji, składa się z rozległego półkola mierzącego 63 m średnicy, wykutego w skalistym zboczu. Stopnie są skierowane w stronę wzgórza, za którymi widzimy (po prawej stronie) zatokę Castellammare.

© etrarte / Depositphotos.com

Kup książkę

Poleć książkę

MONREALE

Na zachód od Palermo znajduje się wzgórze Monreale, a na nim spokojne miasteczko skupione wokół kompleksu architektonicznego, na który składają się kościół, konwent i Pałac Królewski (Palazzo Reale), wybudowane dzięki ostatniemu suwerenowi Normandii, Wilhelmowi II. Dziś wewnątrz kompleksu możemy podziwiać majestatyczne, świecące złotem mozaiki katedry.

Mapa okładowa A2.

Usytuowanie

Północno-zachodnia Sycylia.

Historyczne centrum jest położone na zboczach Monte Reale (Królewskiej Góry), a słynna katedra znajduje się we wschodniej części miasta. Samochód najlepiej zaparkować na jednym z parkingów w dolnym mieście.

Tło

Legenda i cud – W epoce Normanów Monte Reale stanowiła teren polowań królów, którzy ufundowali tutaj rezydencję. Około 1172 r. budowy królewskiej siedziby podjął się **Wilhelm II**, wnuk Rogera II. Powstał wówczas zespół budowli, na który oprócz katedry składało się opactwo benedyktyńskie i Pałac Królewski. Do budowy kościoła zatrudniono najlepszych rzemieślników. Katedra sąsiaduje od północy z Pałacem

Królewskim, a od południa z klasztorem benedyktyńskim, w którym możemy podziwiać wspaniały wirydarz.

Zwiedzanie

Katedra ★★★

Tel.: 091 64 04 413 – katedra IV–X pn.–sb. 8.30–12.45, 14.00–16.45, nd. i św. 8.00–9.15, 14.30–16.45, XI–III pn.–sb. 8.30–12.30, 14.30–16.30, nd. i św. 8.00–9.30, 14.30–16.30, Kaplica Świętego Krzyża pn.–sb. 9.00–12.30, 14.30–17.00, nd. 14.30–17.00, krążganki pn.–sb. 9.00–19.00, nd. i św. 9.00–13.30 – katedra wstęp bezpł., audioguide 5 EUR, krążganki: 6 EUR, ulg. 3 EUR, bilet łączony krążganki, Kaplica Świętego Krzyża, skarbiec i taras, ważny 2 dni: 10 EUR, ulg. 7 EUR.

Na zewnątrz

Na zewnątrz katedra nie robi takiego wrażenia, jak wówczas, gdy przekroczymy jej progi, ale wieże, absydy,

Kup książkę

Poleć książkę

PALERMO

Obowiązkowy etap „Wielkiej Wyprawy” pisarzy, poetów i artystów w XIX w., przyciąganych orientalnym zapachem i eklektyczną urodą tego miejsca. Miasto dotknięte przez wojny, ale i miasto, gdzie cywilizacje Bizantyjczyków, Arabów, Normanów, Andegawenów i Hiszpanów odcisnęły swoje piętno na sztuce i obyczajach. Choć w kilku zakątkach rany miasta są nadal boleśnie niezabliźnione, „Palermo-kwiat” po dziesięcioleciach zapomnienia, odradza się dumnie z popiołów. Wspaniałe historyczne centrum wypełnia się życiem, zabarwia festiwalami, a zaniedbane zabytki są wreszcie cierpliwie odnawiane.

Mapa okładowa A2. Plan miasta s. 126–127.

Usytuowanie

Północna Sycylia.

Palermo jest położone w czarującym **miejscu** ★ ★, w centrum wielkiej zatoki otoczonej przez górę Pellegrino od północy i cypel Zafferano od południa, na obrzeżach żyznej doliny zwanej **Conca d’Oro** (Złota Muszla), słynącej z palm, oliwek i owoców cytrusowych. Viale Regione Siciliana, która biegnie na przedłużeniu autostrady A 19, przecina całe miasto. Aby dotrzeć do historycznego centrum, które rozciąga się wokół przecięcia dwóch głównych osi komunikacyjnych, Corso Vittorio Emanuele i Via Maqueda, trzeba z Viale Regione Siciliana wejść w Via Calatafimi (która przechodzi w Corso Vittorio Emanuele). Samochód najlepiej zaparkować nieco wcześniej. Oprócz parkingów, oznaczonych na mapie literą P, dobrym miejscem jest także Via Lincoln, blisko ogrodu botanicznego i Kalsy. Aby dotrzeć na Via Lincoln z Viale Regione Siciliana, trzeba jechać Via Basile (dojazd do drogi SS 624 Palermo–Sciacca). Z Palermo odchodzą statki na Ustikę.

Tło

Nieco historii – Założone przez Fenicjan w VII w. p.n.e. pod nazwą Ziz (kwiat), miasto podbili Rzymianie, którzy ochrztili je *Panormo* (po grecku „pełny port”). Jego obecna nazwa pochodzi od arabskiego słowa *Balarm* – tak Arabowie wymawiali nazwę miasta. W VII w. miasto było podległe dominacji arabskiej,

miasto zaznało dobrobytu i stało się jednym z głównych centrów muzułmańskich. Nie przestając się powiększać, przekroczyło granice historycznej dzielnicy Cassaro (od arabskiego słowa *al Qasr*, zamek), którą to nazwę nosiła niegdyś główna arteria, obecnie Corso Vittorio Emanuele. Powstały nowe dzielnice, a także Kalsa (od słowa *al Halisah*, wybrana), rezydencja emira.

W 1072 r. Palermo zostało podbite przez normańskiego hrabiego Rogera, którego rządy cechowała tolerancja. Wszyscy mieszkańcy, zarówno muzułmanie, jak i chrześcijanie mieli jedynie przestrzegać prawa miejskiego i mogli wykonywać wybrany przez siebie zawód. To umożliwiło rozwój stylowi arabsko-normańskiemu, udanemu połączeniu inspiracji, który wywarł wpływ na architekturę i sztuki dekoracyjne tego okresu. W epoce panowania **Rogera II**, syna hrabiego, który cenił sobie luksus i piękno, miasto wzbogaciło się o wspaniałe ogrody inspirowane wpływami wschodnimi i wykwintne pałace (Zisa, Cuba). Dwór Rogera II przyciągał także literatów, matematyków, astronomów i intelektualistów przybywających z czterech stron świata. Jeszcze dzisiaj na tabliczkach z nazwami ulic Starego Miasta możemy przeczytać napisy po hebrajsku i arabsku. Po krótkim okresie chaosu i upadku, Palermo, jak i reszta Sycylii, przeszło w ręce Fryderyka II Hohenstaufa (1212). Dzięki niemu do miasta powrócił dobrobyt. Potem władzę przejęli Andegawenowie, Hiszpanie, a w XVIII w. Burbonowie.

Kup książkę

Poleć książkę

z Neapolu, którzy wzniesli w mieście wiele barokowych pałaców. XIX w. to otwarcie miasta na europejski handel. Dzięki działalności burżuazji przemysłowej, miasto powiększyło się. Otwarto Viale della Libertà, przedłużenie Via Maqueda. Dzielnica, która powstała wokół, zyskała na urodzie dzięki budowlom w stylu liberty. Był to niestety ostatni zryw przed okresem schyłku, jaki nastąpił po ciągu katastrof, bombardowaniach w 1943 r., które zrównały z ziemią historyczne centrum, trzęsieniu ziemi w 1968 r. i powolnym, ale nieubłagany niszczeniu średniowiecznych dzielnic. Speculacja nieruchomościami i nieudolna administracja uczyniły z okolic Palermo rozległe, zrujnowane przedmieścia. W reakcji na tę sytuację magistrat podjął politykę rewaloryzacji, restauracji i odnowy wspaniałych zabytków centrum.

Dzielnice – Miejski okręg Palermo przecinają dwie główne ulice: Via Vittorio Emanuele i Via Maqueda. Pierwsza odpowiada dawnej **Cassaro**, głównej arterii miasta, która łączyła Palazzo degli Emiri i morze, a z dwóch stron zamykały ją Porta Nuova i Porta Felice. Nazwa ta rozciągnęła się na okoliczne osiedle. Via Maqueda została otwarta

w XVI w., przesywając średniowieczne przedmieścia i dzieląc miasto na cztery strefy, zwane dzielnicami.

Dzielnica **Palazzo Reale** lub **Albergheria** (południowy zachód) pokrywa się z najstarszym obszarem miasta. To na tym terenie panowali Fenicjanie, Rzymianie, Arabowie i Normanowie, którzy w zachodniej części dzielnicy skoncentrowali najbardziej reprezentacyjne budowle władzy świeckiej. Część wschodnia, w stronę Via Maqueda, była nieregularnym ośrodkiem miejskim o dużym zagęszczeniu ludności i rozwinęła się wokół Via Albergheria. Najpierw znajdowała się tutaj dzielnica muzułmańska (stąd nazwy vicolo i piazza Meschita, gdzie *meschita* znaczy meczet), a potem żydowska.

Dzielnica **Monte di Pietà** lub **Capo** (północy zachód) była miejscem stałych siedzib ludności islamskiej oraz licznych warsztatów rzemieślniczych i lokali handlowych, które przetrwały do naszych czasów. W tej części znajduje się także wielki targ Capo.

Dzielnica **Castellammare** lub **Loggia** (północny wschód) została zmieniona pod koniec XIX w. po otwarciu Via Roma i mocno zniszczona przez bombardowania w 1943 r. Charakteryzowała ją

CEFALÙ

To uroczne miasteczko rybackie, którego nazwa pochodzi od greckiego słowa *kephaloidion* (oznaczającego „głowę” lub „szefa”), rozwinęło bazę turystyczną, wykorzystując niezwykle położenie i wspaniałą katedrę. Licznie przybywający turyści znajdują tu wszystko, co pozwala miło spędzić czas. Warto odwiedzić tutejsze enoteki i winiarnie.

Mapa okładowa A2

Usytuowanie

Środkowa część północnego wybrzeża Sycylii.

Wyjątkowe **położenie** ★ ★ miasta, do którego prowadzi trasa w kierunku Palermo sprawia, że nie może ono pozostać niezauważone, dzięki imponującej sylwetce katedry odcinającej się na tle skały. Cefalù to dobry punkt wypadowy wycieczek po paśmie górskim Madonie.

Tło

Według lokalnych podań pierwotnie mieszkali tu Giganci, w 1238 r p.n.e. przybył Herkules, by wybudować na potężnej górze świątynię na cześć Jupitera (Fenicjanie nazywali miasto *Ras Melkart*, czyli przylądek Herkulesa). Miasto powstało w V w. p.n.e. na miejscu zamieszkiwanym od prehistorii, o czym świadczą ślady znalezione

w jaskiniach przy zachodnim stoku skały. Pozostałości po **murach megalitycznych** na wybrzeżu obok **Bramy Giudecca** u podnóża La Rocca (Skały) oraz **Świątynia Diany** usytuowana po stronie zachodniej skały, przypominają o pierwotnym wyglądzie osady. Ukształtowanie terenu i strategiczne położenie zadecydowało o ważnej roli politycznej Cefalù. Na przestrzeni wieków miasto przechodziło w ręce Greków, Syrakuzan, Kartagińczyków, Rzymian, Bizantyńczyków, Wandalów, Gotów, Arabów, Normanów, Andegawenów i Hiszpanów. Ważnym momentem w historii miasta był 1064 r., gdy Normanowie odbili je z rąk Arabów, po czym przebudowali tak, że stało się symbolem odrodzonego chrześcijaństwa oraz znakiem siły i determinacji nowych patronów wyspy. Od Porta di Terra (Bramy Lądowej), gdzie znajduje się teraz plac Garibaldi, wytyczono drogę prowadzącą prosto do morza. Po prawej

© Anita_Bonita / Depositphotos.com

Kup książkę

Poleć książkę

stronie pozostawiono przestrzeń, gdzie od 1131 r. zaczęła powstawać katedra. Za panowania Fryderyka II Hohenstaufa rozpoczął się proces odsuwania Bizancjum od władzy na Sycylii. W XIII–XIV w. ród Ventimiglia z Geraci wybudował tu swoją rezydencję, **Osterio Magno** (na Via Amendola, zwiedzanie tylko z zewnątrz). Składa się ona z kilku części: centralnej, tzw. „dwukolorowej” rezydencji z pięknymi oknami (2. poł. XIII w.), części z wieżą (1. dekada XIV w.) oraz dobudowanych budynków sąsiednich.

Na przełomie XVI i XVII w. uzupełniono projekt miasta. Wolną przestrzeń lub miejsca wcześniejszych zabudowań zajęły konwenty Dominikanów, Obserwantów i Karmelitów, wokół katedry wyrosły fasady **pałaców Piraino i Martino-Atanasio**, wzmocniono stare mury obronne z bramami do miasta i wybudowano **Bastion Capo Marchiafava**. W XVIII w. lokalna szlachta zaczęła wznosić tu swoje rezydencje (Agnello, Bordonaro, Mandralisca), zrekonstruowano pałac arcybiskupi (zyskał wtedy współczesny wygląd). Z końcem ustroju feudalnego w XIX w. w Cefalù, jak i na całym południu Włoch, zaczął się kryzys ekonomiczny. W XX w. porzucono konsekwencję architektoniczną, co jest widoczne w niestety mało urokliwej zabudowie na zachód od starego miasta.

Zwiedzanie

Pralnia publiczna

Cefalù swój czar zawdzięcza pięknej plaży, czystemu morzu, majestatycznej skale oraz przede wszystkim wielu malowniczym zakątkom. Najładniejszym z nich (wartym odwiedzenia zwłaszcza wieczorem) jest **średniowieczna pralnia publiczna** (Lavatio Medievale) przy Corso V. Emanuele, niedaleko jednego z dawnych wejść do miasta, **Bramy Pescara** (zwanej też morską). „Podziemna rzeka” Cefalino (lub Cefalcide) – źródło słodkiej wody wypływającej spod skały i wpadającej do morza, znana była już od starożytności. Używana była zwłaszcza w okresie dominacji arabsko-normańskiej. Koryta do prania wykute są w skale. Bardzo sugestywnym miejscem jest także **La Calura**, przylądek z rudawymi skałami Tallarita, Baronello i Passarella, który Vincenzo Bellini uczynił scenerią dla swojej opery *Piraci*.

Katedra ★ ★

IV–X 8.30–18.30, I–III, XI–XII 8.30–13.00, 15.30–17.00, krążganki I–III, XI–XII pn.–pt. 10.00–13.00, IV–X pn.–sb. 10.00–18.00, nd. 10.00–13.00, 15.00–18.00 – katedra wstęp bezpł., krążganki 3 EUR.

Katedra wzniesiona została w 1131 r. przez Rogera II jako wotum w podzięce

© kfo / Dreamstime.com

Kup książkę

Poleć książkę

TAJEMNICZY UŚMIECH NIEZNAJOMEGO

Muzeum Mandralisca w Cefalù jest słynne właściwie tylko dzięki jednemu eksponatowi, prawdopodobnie najpiękniejszemu i najbardziej tajemniczemu obrazowi Antonella da Messina – *Portret nieznanego mężczyzny (Ritratto d'ignoto)*, zatytułowanemu także *Portret nieznanego żeglarsza (Ritratto d'ignoto marinaio)*, namalowanemu między 1465 a 1476 r. Znalezione na Lípári przez barona Mandralisca płótno jest ponoć pierwszym portretem uśmiechniętego mieszczanina. Podobnie jak mistrzowie flamandzcy, da Messina większą uwagę przywiązywał do charakterystyki psychologicznej portretowanej postaci niż jej fizjonomii.

za szczęśliwe przybicie do brzegu w Cefalù podczas sztormu. Prezentuje dziś bardzo ciekawą mieszankę stylów i wpływów kulturowych: bizantyjskiego, arabskiego i normańskiego. Jej dwie wieże wzbudzają duże zainteresowanie: iluzja optyczna sprawia, że baszty, które nie mają równej wielkości, wydają się jakby „zbiegać” jedna do drugiej. Przestronne wnętrze jest podzielone na trzy nawy z wysokimi kolumnami. Uwagę przyciągają od razu „widzące wszystko i wszystkich” duże, brązowe oczy **Chrystusa Pantokratora**, znajdującego się wewnątrz absydy centralnej, skupione na jakimś tajemniczym dla nas punkcie w przestrzeni. Włosy blond jak u Normana, ale broda i brwi gęste i ciemne jak u Araba, a nos prosty i usta wąskie jak u Greka – wygląd Chrystusa z mozaiki zdaje się oddawać wielokulturowy charakter Sycylii. Co więcej, blask starego bizantyjskiego złota mozaiki zdaje się odbijać światło intensywnego sycylijskiego słońca. Efekt wspianiałych **mozaik** ★ ★ datowanych na XII w. psują dodane w okresie baroku, marmurowe stiuki (nie dostąpimy tu niestety wrażenia harmonii doskonałej, jak w Monreale).

Muzeum Mandralisca

Via Mandralisca 13 – tel.: 0921 42 15 47 – www.museomandalisca.it – 9.00–19.00, VIII do 23.00 – 6 EUR, ulg. 4 EUR.

Kolekcjoner dzieł sztuki baron Enrico di Mandralisca urodził się w XIX w. w Cefalù. Swoją artystyczną spuściznę i ogromną bibliotekę (ponad sześć tysięcy tomów, większość datowana na XVI w.) zapisał miastu. W muzeum jego

imienia mieści się obszerna kolekcja numizmatyczna i zbiory malarstwa, w tym przepiękny *Ritratto d'ignoto* ★ (*Portret nieznanego mężczyzny*, 1465–76) autorstwa **Antonella da Messina** oraz zabytki archeologiczne pochodzące głównie z Lipari: krater (naczynie) z przedstawieniem sprzedawcy tuńczyka (IV w. p.n.e.) i bogaty zbiór wyrobów z majoliki. Na ekspozycję składa się ponad 20 tys. eksponatów, które są wystawiane na zmianę, ponieważ nie mogą być pokazywane jednocześnie. Na szczególną uwagę zasługuje seria ciekawych przedmiotów, w tym chińska łamigłówka z kości słoniowej.

Okolice

La Rocca

20 min marszu do świątyni Diany, 40 min, aby dojść na szczyt skały.

Na La Rocca („Skała”, 270 m n.p.m.) oprócz spektakularnej **panoramy** ★ ★, można podziwiać pozostałości po **zamku bizantyjskim i fortyfikacji**, pamiętające okres świetności pod władzą Normanów w XII w. oraz ruiny megalitycznej (V w. p.n.e.) **Świątyni Diany** (obok niej znajduje się stworzony w IX w. p.n.e. zbiornik wodny oraz duży wapienny kamień *lumachella*, tzw. „płonący marmur”, skała wapienna z zatopionymi w niej, świecącymi w słońcu muszelkami). Na górę wchodzi się ok. godziny, rozpoczynając od Piazza Garibaldi, podczas letniego upału jest to wyprawa dosyć męcząca. Istnieje zagrożenie osunięcia się skał, w związku z czym wejście na sam szczyt jest często niemożliwe.

Kup książkę

Poleć książkę

PROGRAM PARTNERSKI

GRUPY WYDAWNICZEJ HELION

1. ZAREJESTRUJ SIĘ
2. PREZENTUJ KSIĄŻKI
3. ZBIERAJ PROWIZJĘ

Zmień swoją stronę WWW
w działający bankomat!

Dowiedz się więcej i dołącz już dzisiaj!

<http://program-partnerski.helion.pl>

GRUPA WYDAWNICZA

 Helion SA

SYCYLIA

Ruszaj w świat z przewodnikiem Michelin!

- poręczny format
- czytelny układ treści
- fascynujący portret wyspy
- liczne ciekawostki
- aktualne informacje praktyczne

Michelin zaprasza Cię do wspólnego odkrywania najpiękniejszych zakątków Sycylii. Z tym przewodnikiem zwiedzanie będzie prawdziwą przyjemnością! Szukasz niezwykłych miejsc i intrygujących zabytków? Nic prostszego! Dzięki gwiazdkom przy nazwach miast i obiektów nie pominiesz żadnej turystycznej atrakcji. Szczegółowe plany i mapy ułatwią poruszanie się po miastach i regionie. Starannie dobrane propozycje miejsc pomogą Ci znaleźć niebanalny nocleg, restaurację czy kawiarnię, w których spędzisz wyjątkowe chwile.

Gwiazdki – tradycyjny system oceny atrakcji turystycznych:

- ★★★ zobacz koniecznie
- ★★ warto odwiedzić
- ★ godne uwagi

Księgarnia internetowa:
<http://bezdroza.pl>

Zamówienia telefoniczne:
tel.: 0 801 339900
kom.: 0 601 339900

ISBN 978-83-283-5444-9

9 788328 354449

Zaplanuj trasę podróży
z serwisem
www.ViaMichelin.com

Cena 22,90 zł